

Lehký tank LT-38

Při realizaci plánu rychlého posilování ozbrojených sil Třetí říše musela německá armáda z ekonomických a praktických důvodů stavět obrněné jednotky vyzbrojené lehkými tanky. Již při spouštění výroby tanku PzKpfw I se počítalo s tím, že půjde o přechodný typ sloužící hlavně k výcviku. Podobně byl hodnocen i větší a lépe vyzbrojený tank PzKpfw II. Zpoždění při výrobě středních tanků PzKpfw III i těžkých tanků PzKpfw IV zavinilo, že v době vypuknutí války disponovala německá tanková vojska pouze lehkými typy s nevelkou bojovou hodnotou. Za této situace se nesmírně cennou kořistí staly v březnu 1939 československé tanky. Přestože plně neodpovídaly německé koncepci bojového nasazení obrněné techniky, byly oceněny jako mimořádně kvalitní stroje a vítané posílení německých tankových divizí.

Nový tank pro československou armádu

Československý zbrojní průmysl, který se rozvinul již v době rakousko-uherské monarchie, zajistil mladému státu prakticky úplnou nezávislost na dovozu ze zahraničí a nově vznikající jednotky útočné vozby bylo možno vyzbrojit technikou domácí produkce. V roce 1936 zahájily Škodovy závody výrobu lehkého tanku LT vz. 35 (tovární označení Š-II-a) vyzbrojeného kanonem ráže 37 mm a s pancířem silným 25 mm, což odpovídalo úrovni německých středních tanků. Konstrukteři tohoto vozidla sice vymysleli mnoho zajímavých technických řešení, ne všechna však byla dostatečně propracovaná. Po dokončení 298. vozidla byla výroba ukončena.

Další program vyzbrojování jednotek útočné vozby stanovila porada představitelů ministerstva obrany, generálního štábu a vojenských vývojářů, která proběhla 23. října 1937. Bylo na ní rozhodnuto o zahájení vývoje zcela nového tanku. Vedle radikální modernizace LT vz. 35 připravovala firma Škoda nový typ Š-II-a2. Českomoravská Kolben Daněk chystala stroj P -IIb - modernizaci staršího lehkého tanku LT vz. 34 s novým motorem a převodovkou Praga-Wilson, ale pracovala také na dvou dalších projektech. Mělo jít o vývojové typy lehkého tanku LTL (lehký tank litevský) určeného na export do Litvy a tanku TNH-P (perský) určeného na export do Íránu. Šlo přitom o novou variantu tanku TNH vyrobeného koncem roku 1935. Jako perličku lze uvést, že při zrodu koncepce tohoto tanku stál ruský konstruktér Alexej Michajlovič Surin, který již několik let pracoval v ČKD. Vozidlo bylo poháněno švédským vznětovým motorem Scania-Vabis 1664, pro který používala firma ČKD zkratky TNHP/S nebo TN HPS, s planetovou převodovkou Praga-Wilson (licenční konstrukce firmy Rolls-Royce) umístěnou v přední části podvozku. Pojezdová kola velkého průměru byla odpružena listovými pružinami.

V prvním čtvrtletí roku 1938 byly dokončeny tři prototypy. Již 19. ledna byl předán k otestování tank TNH-S (švédský) a o sedm dnů později i již zmiňovaný P-IIb. Firma Škoda dokázala do poloviny března představit pouze dva modernizované tanky LT vz. 35Rek. Tato vozidla ujela v průběhu testů do 28. dubna 2 814 km a 3 419 km a při tom se projeví četné poruchy. Tank ČKD ujel během testování 5 118 km (z toho 1 954 km v terénu) bez vážnějších závad, což v té době představovalo výborný výsledek. Jeho jediným nedostatkem byl příliš slabý pancíř o tloušťce 15 mm. Přesto učinil na vojenskou komisi tak dobrý dojem, že již 20. dubna 1938 byla podniku ČKD podána objednávka na 150 nových tanků v úhrnné hodnotě 92 993 100 korun československých (cca 3 700 000 dolarů). Podrobný kontrakt, plánující souběžnou výrobu tanku v podnicích Škoda, Walter, Tatra a u menších subdodavatelů, byl podepsán 22. července 1938.

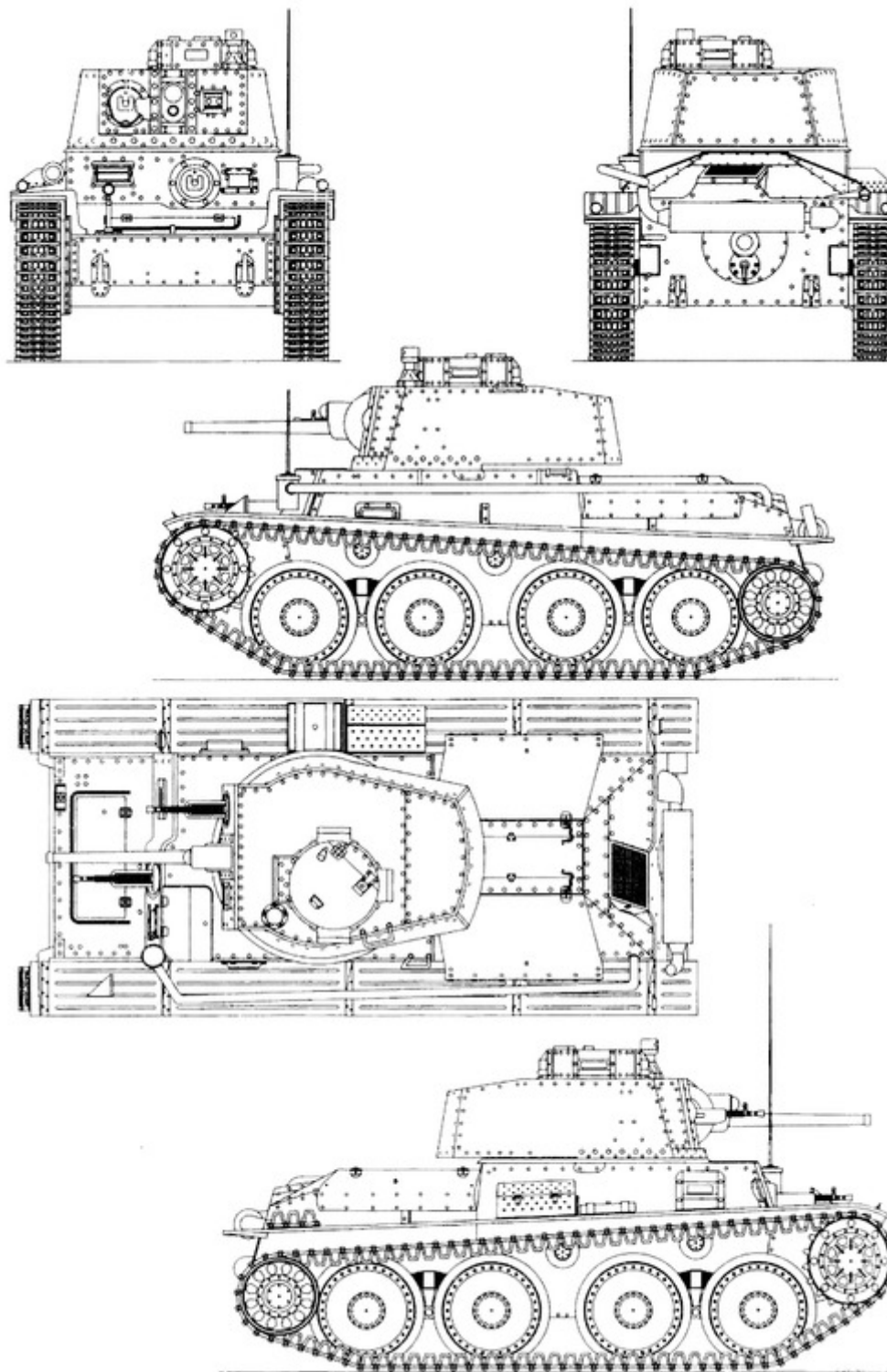
Zkoušky prototypu trvaly do 11. června. Do té doby urazil tank vzdálenost 7 185 km, čímž prokázal

mimořádnou odolnost svého podvozku. Tehdy také dostal hlavní výzbroj tvořenou novým tankovým kanonem A7 ráže 37 mm (vz. 38 ÚV) firmy Škoda.

Po vnuceném mnichovském diktátu nabídlo Československo svůj lehký tank ke koupi. Vážný zájem tehdy projevila britská armáda a pro tak důležitého zákazníka uvolnilo československé ministerstvo obrany železný prototyp, který jeho výrobce odeslal 28. února 1939 nejdříve vlakem a poté lodí. Od 18. do 29. března byl tank testován a vozidlo o hmotnosti 9,15 t za tu dobu ujelo 468 km (z toho více než třetinu v terénu). Zástupci britské armády z něj byli nadšeni a prohlásili je za nejlepší lehký tank na světě. Prototyp byl vrácen do v té době již okupované Prahy. Veškerá další jednání ve věci prodeje licence Němci 5. dubna 1939 zakázali.

Příprava technické dokumentace a výrobních linek zabrala několik měsíců, ale 15. března 1939, kdy německá armáda obsadila zbytek Československa, již probíhala montáž prvních tanků. Němci nejdříve zabavili výzbroj řadových jednotek a po několika týdnech obrátili pozornost i na zbrojní podniky. Dne 2. května vyslal armádní zbrojní úřad (Heereswaffenamt) do podniku ČKD pětičlennou komisi v čele s podplukovníkem Sebastianem Fichtnerem a podplukovníkem dr. ing. Herbertem Olbrichtem, která plných pět dnů zkoumala Němcům dosud neznámé tanky TNH-S, z nichž bylo prvních deset už bezmála dokončeno. Vozidla již měla standardní trojbarevnou kamufláž. Komise československý tank ohodnotila velmi dobře a ihned doporučila dokončit nejen prvních deset kusů, ale vyrobit i ostatních 140 vozidel objednaných ještě pro československou armádu. Výroba byla obnovena a během několika dnů začala pracovat německá přebírající skupina. Název podniku byl změněn na BMM (Bohmisch-Mährische Maschinenfabrik AG) a rovněž tank dostal nové označení L.T.M. 38 (Leichte Tank Muster 38), které se používalo do konce roku 1939. Teprve počátkem roku 1940 bylo zavedeno oficiální označení PzKpfw 38(t). Součástí německého označení kořistní výzbroje byl v závorce uváděný údaj o jejím původu, v tomto případě písmeno (t) znamenalo tschechisch - český.

Sériové verze

PzKpfw 38(t) Ausf. A.

Pracovní štáb zbrojního úřadu - Praha (Arbeitstab des Heereswaffenamt-Prag), který zahájil činnost 15. května 1939 se již téhož dne snažil převzít prvních deset tanků. Ve skutečnosti byla vozidla s čísly 2-10 expedována do 22. května a tank č. 1 zůstal v továrně. Uvedený štáb měl smíšené Česko-německé složení. Měsíčně bylo montováno 25 tanků, takže do konce listopadu obdržel Wehrmacht celou předchozí zakázku československé armády.

Ve vozidlech první série byly uplatněny nevelké změny v porovnání s původní dokumentací. Elektrický zapalovací systém typu Scintilla byl nahrazen zapalováním firmy Bosch, byl instalován přídatný prstencový kryt korbového kulometu a změněno uchycení antény. Vyžádalo si to zavedení německých radiostanic Fu 5 a Fu 2, které nahradily originální radiostanice vz. 37 se dvěma anténami - prutovou a rámovou. Německé radiostanice však byly dodávány až po vyčerpání zásob původních československých. Pochopitelně byla změněna také trojbarevná kamufláž a nahrazena souvislým šedým nátěrem.

Tank ůžii 9,7 t. Jeho hlavní výzbrojí byl kanon vz. 38 ÚV (Škoda A7) ráže 37 mm s hlavní o délce 47,8 kalibru a se zásobou 72 granátů, sekundární výzbroj tvořily dva kulomety vz. 37 (Zbrojovka Brno 53) ráže 7,92 mm

se zásobou 2 400 nábojů. Byly zavedeny německé zásobníky na munici a také zbraně dostaly německé označení - kanon KwK 38(t) L/47,8 a kulomety MG 37(t). Řadový zážehový šestiválec Praga EPA o výkonu 93,2 kW (125 HP) umožňoval vozidlu jet rychlostí 42 km/h na silnici a do 20-25 km/h v terénu. Dojezd činil 210 km. Pancéřování odpovídalo dobovým standardům pro lehké tanky - čelní desky korby měly tloušťku 25 mm, její boky byly silné 15 mm, zadní část 12 mm, strop 10 mm a podlaha 8 mm. Pancíř věže měl tloušťku od 15 do 25 mm. Původní plán počítal s tříčlennou osádkou, k níž Němci přidali ještě jednoho tankistu do věže.

Strv m/41.

Jedním z odběratelů československé vojenské techniky byla také švédská armáda. Na konci února 1939 přijela do ČKD delegace z firmy Jungler zprostředkovávající obchod se zbraněmi. Během vzájemného jednání souhlasilo československé ministerstvo obrany s odprodejem třetiny tanků objednaných československou armádou a jejich vývozem do Švédska. Podnik ČKD nabídl 14. března dodávku 50 tanků TNH-S pod označením TNH-Sv v ceně 750 000 korun československých za kus, která měla být realizována v průběhu devíti měsíců. Jak známo, následujícího dne vstoupila do Prahy německá vojska. V nastalé situaci trvala další obchodní jednání až do 12. prosince 1939. Toho dne přicestovala do Prahy švédská komise kapitána Faleho Burmana, zbrojního experta a pozdějšího náčelníka armádního zásobování (arméns utrustningsdetalj). Když se Švédové seznámili s prototypem TNH-S, dospěli k názoru, že pro jejich armádu je tento tank nezbytný, a neprodleně chtěli uzavřít kontrakt na dodávku 90 strojů v co nejkratším termínu. Švédská vláda s nákupem souhlasila, avšak jednání se protahovalo až do 21. března, kdy se obě strany dohodly na ceně 10 952 190 švédských korun za vozidla bez výzbroje. Prvních 15 kusů mělo být dodáno v červnu 1940 a následně mělo být expedováno po 20 kusech měsíčně. Švédsko mělo na oplátku dodávat nikl, gumu a kuličková ložiska. Montáž prvních exemplářů ze série s čísly 1001- 1090 byla zahájena v polovině června, ale již 18. července vrchní velení německé armády OKH (Oberkommando des Heeres) zrekvírovalo celou švédskou objednávku pro potřeby tankových vojsk; tato vozidla dostala označení PzKpfw 38(t) Ausf. S.

Švédové se však nevzdávali a 29. října přijela do Prahy jejich další delegace jednat o možnosti zakoupení licence. Smlouvu o koupi se podařilo uzavřít 23. listopadu a cena za licenci činila 810 000 říšských marek. Švédská strana navíc za 70 800 marek koupila prototyp TNH-Sv vyrobený z měkké oceli. Motor Scania-Vabis 1664 do tohoto prototypu měl být připraven do 25. ledna 1941 a o dva měsíce později měl být stroj dodán do Švédska. Příprava dokumentace trvala od ledna do června 1941 a prototyp byl nakonec z Prahy odeslán až 28. května.

První série čítala 116 tanků pod označením Stridsvagn m/41 SI (Strv m/41 SI), které byly exportovány od prosince 1942 do července 1943. V červnu 1942 byla objednána druhá série 122 vozidel na delším podvozku, s větší věží a s motorem Scania-Vabis 603/2 o výkonu 108,1 kW (145 HP). Tanky pod označením Strv m/41 SII byly dodávány odběrateli od října 1943 do března 1944, ale 18 z nich bylo dokončeno jako samohybná děla s houfnicí ráže 105 mm. Tyto tanky zůstaly ve službě do roku 1957. V té době již zastaraly, avšak švédské ozbrojené síly využily v letech 1960-1963 jejich technicky vyspělých podvozků ke stavbě obrněných transportérů Pansarbandvagn 301 (Pbv 301), které se používaly ještě dalších deset let.

PzKpfw 38(t) Ausf. B.

Jednalo se o poněkud modifikovanou první sériovou verzi vyráběnou podle objednávky 325 tanků z června 1939. Z vozidla byla demontována rámová anténa původní československé radiostanice umožňující dosah pouze v okruhu jednoho kilometru, ale byl přidán noční světlomet Notek. Byl upraven kryt zaměřovače kanonu a na zadní pancíř několika tanků byly instalovány zadýmovací granátomety. Od ledna do května 1940 bylo vyrobeno celkem 110 vozidel této verze s čísly 151-260, z toho 10 kusů ještě v lednu. Prvních 50 exemplářů mělo ještě starší zapalování firmy Bosch. Později byla část těchto strojů přestavěna na velitelská vozidla.

PzKpfw 38(t) Ausf. C.

Stejně jako předchozí verze byla i tato vyráběna na základě výše zmíněné objednávky. Od května do srpna 1940 bylo vyrobeno 110 tanků s čísly 261-370. Byl na ně přidán prstenec kryjící ložisko věže. Vozidla dostala německé prutové antény se značně menší základnou, část z nich měla výše namontovaný tlumič výfuku a větší počet úchytnů na dodatečnou výstroj.

PzKpfw 38(t) Ausf. D.

Poslední verze vyráběná na tutéž objednávku se opět příliš nelišila od předchozích. Sedadlo řidiče, které

bylo dosud vpravo, tedy na opačné straně než v německých vozidlech, bylo teprve v posledních exemplářích posunuto dopředu a srovnáno se sedadlem střelce. To umožnilo vyrovnat na tomto místě profil pancíře, zjednodušilo konstrukci a zvětšilo užitečný prostor uvnitř vozidla. Podle některých pramenů se na čelní pancíř přidávala další deska, která jej zesilovala na 50 mm. Také tato verze měla výše umístěný tlumič. Tuto změnu si vyžádala montáž zásobníku na pět elektricky odpalovaných zadýmovacích granátometů. Od září do listopadu 1940 bylo vyrobeno celkem 105 tanků s čísly 371-475.

PzKpfw 38(t) Ausf. E.

V průběhu tažení do Polska v září 1939 se tanky znamenitě osvědčily, a proto byla ještě v témže roce podána objednávka na dalších 275 exemplářů a v následujícím roce na 250 exemplářů. To si vyžádalo zvýšení měsíční produkce z 30 na 50 vozidel. První objednávka byla realizována od listopadu 1940 do května 1941. Tanky dostaly čísla 476-750. Horní svislou desku korby měly všechny stroje této verze rovnou, měla tloušťku 50 mm a byly v ní změněny také šterbinové průzory pro řidiče a střelce. Stejnou tloušťku pancíře měla čelní deska věže i spodní deska korby, které byla upevněna ke kostře vozu jiným počtem šroubů. Také boční pancíř věže a korby nad blatníky byl zesílen na 30 mm. Byl odstraněn štít kulometu ve věži. Po těchto změnách se hmotnost vozidla zvýšila na 9,85 t, což si vyžádalo zvýšení počtu listových per ve svazkových pružnicích ze 14 na 15. Vozidla dostala také modernější elektroinstalaci.

PzKpfw 38(t) Ausf. F.

Tato verze byla stejná jako předchozí, bylo však u ní upuštěno od zadýmovacích granátometů. Tanky vyráběné od května do října 1941 dostaly čísla 751-1000.

PzKpfw 38(t) Ausf. S.

Souběžně s verzí F bylo vyráběno 90 tanků TNH-Sv na švédskou objednávku, které však německá armáda v červenci 1940 zrekvírovala. Protože si Švédsko objednalo nevyzbrojená vozidla, bylo pro ně nutno v únoru 1941 přiojednat 90 kanonů. Nakonec tyto tanky dostaly stejný pancíř jako stroje verzí E a F, i když jim byly ponechány starší průzory pro řidiče a střelce. Silnější pancíř byl upevněn stejně rozmístěnými šrouby jako u verzí A až D. Ačkoliv byly tyto stroje prakticky hotovy již v červnu 1940, dodatečně prováděné změny a čekání na výzbroj zdržely jejich expedici a byly předány Wehrmachtu až mezi květnem a říjnem 1941. Obdržely čísla 1001-1090.

PzKpfw 38(t) Ausf. G.

Tanky vyráběné podnikem BMM si na frontě vydobýly takové uznání, že ještě v roce 1941 armádní zbrojní úřad podal dvě objednávky na osmou a devátou sérii s označením verzí G a H. Každá z nich měla čítat 500 vozidel. Od začátku roku 1942 do října mělo být měsíčně vyrobeno 65 vozidel a výroba měla být ukončena do 1. dubna 1943. Tanky verze G měly zjednodušený způsob montáže pancéřových desek na kostru, což snížilo počet šroubů. Světlomet Notek byl přemístěn na spodní čelní desku korby. V lednu 1942 však Hitler rozhodl o ukončení výroby tanků s kanony ráže 37 mm a úpravu tovární linky na výrobu stíhačů tanků Marder. V dubnu byl expedován jen jediný tank a poslední sériový exemplář opustil podnik BMM 20. června 1942. Celkem bylo vyrobeno 306 kusů verze G s čísly 1101-1359 a 1480-1526, z nichž bylo 305 tanků dodáno armádě a stroj č. 1348 převzala firma Alkett, která jej předala Wehrmachtu v říjnu. V rámci objednávky verze G bylo vyrobeno 184 věží, které byly následně použity na stálých opevněních. Celkem bylo na tyto objekty instalováno 351 věží z tanků tohoto typu.

TNH - Sl (slovenský)

Firma BMM uzavřela 26. dubna 1940 se slovenským ministerstvem obrany smlouvu na dodávku 37 tanků LT vz. 38 pro armádu tohoto státu. Prvních deset dostalo čísla 1091-1100, ostatní měly jiné číslování. Tato vozidla neměla kanony, které bylo nutno zakoupit odděleně, zato kulomety pocházely z německých armádních skladů. Dva tanky byly dodány v říjnu, čtyři v listopadu a čtyři v prosinci. Dalších dvacet jich bylo dodáno v prosinci 1941 a poslední exemplář v únoru 1943. Navíc bylo Slovensku prodáno 37 tanků ze zásob německé armády.

Panzerbefehlswagen 38(t) - velitelský tank 38(t).

Na velitelská vozidla bylo přestavěno několik desítek tanků různých verzí. Aby v nich bylo vyšetřeno místo pro radiostanici Fu 8, byl z nich demontován kulomet z korby a otvor po něm zaslepen pancéřovou deskou. Navíc byla nad motor instalována rozměrná rámová anténa. Použitá radiostanice měla dosah do 80 km.

Munitionsschlepper 38(t) - muniční tahač.

Od ledna do května 1944 byly tanky s demontovanými věžemi přestavovány na transportéry munice pro samohybná děla. Vzniklo jich 102 kusů. Jiná bezvěžová vozidla byla používána k výcviku řidičů a část z nich měla pohonné jednotky upraveny na spalování dřevoplynu. Některé stroje byly používány jako tahače nebo vyprošťovací tanky.

PzKpfw 38(t) n. A. - PzKpfw 38(t) nového typu.

Ke vzniku této konverze přispěl požadavek na nový lehký průzkumný tank. Firma BMM předložila projekt tanku TNH neuer Art, firma Škoda projekt tanku T-15 a firma MAN projekt modernizovaného tanku PzKpfw II. Mělo být vyrobeno pět prototypů - železný nýťovaný, železný svařovaný, nýťovaný z pancéřové oceli a dva svařované z pancéřové oceli. České tanky měly být vyzbrojeny kanonem A 19 ráže 37 mm, který měl být později nahrazen kanonem ráže 50 mm. První prototyp opustil továrnu BMM v prosinci 1941 a druhý v lednu následujícího roku. Další vozidla měla být dodávána co měsíc. Hotové exempláře prošly v březnu a dubnu srovnávacími testy na polygonu v Kummersdorfu. Tank firmy BMM byl hodnocen jako nejlepší, ale k sériové výrobě byla vybrána německá konstrukce VK 1303 firmy MAN. Od sériového exempláře se průzkumná verze lišila menší, z válcovaných desek svařenou věží s poměrně velkou pozorovací věžičkou se dvěma průlezy. Byl demontován kulomet z korby. Tank dostal větší pojezdová kola o průměru 810 mm namísto dřívějších 775 mm a byl odstraněn jeden pár nosných kladek pásu. Čelní pancíř měl tloušťku 50 mm, boční pancíře 30, 25 a 20 mm. Celkově bylo vozidlo nepatrně větší a jeho hmotnost se zvýšila na 11,8 t, ovšem díky osmiválcovému benzinovému motoru Praga NR o výkonu u 167,7 kW (225 HP) mohlo jet po komunikaci rychlostí až 64 km/h. Třetí z prototypů sloužil ke zkouškám vzduchem chlazeného vznětového motoru Tatra o výkonu 164 kW (220 HP). Pátý prototyp přečkal válku a ještě v roce 1950 na něm byla testována maketa věže vyzbrojená automatickým kanonem ráže 57 mm.

Aufklärungspanzer auf Fgst. PzKpfw 38(t) - průzkumný tank na podvozku PzKpfw 38(t).

Protože vítěz soutěže PzKpfw. II Ausf. L firmy MAN, zařazený do služby pod bojovým jménem Luchs, byl výrobně složitý a nákladný, musela BMM uspokojit potřeby armády na průzkumné tanky a v roce 1944 přestavěla 70 tanků PzKpfw 38(t) na Sd.Kfz. 140/1. Po odmontování původní věže byly na vozidla osazeny shora otevřené věže Hängelafette 38 s kanonem 2 cm KwK 38 ráže 20 mm se 100 náboji a kulometem MG 42 s 500 náboji; náměr činil od -10° do $+85^{\circ}$. Do těchto tanků byly montovány zaměřovače TZF 3a a radiostanice FuG 12. Posádku tvořili tři muži. Dva z těchto strojů byly přezbrojeny výkonnějším kanonem 7,5 cm KwK 37 L/24.

Další modifikace

Schwimmpanzer 38(t) s plováky AP-1

V květnu 1942 byl tank č. 1481 upraven k provozu v tropickém podnebí, avšak do Afriky nebyla tato bojová vozidla vyslána, ačkoliv se zkoušela možnost jejich přepravy letadly Me 323 Gigant. Na jiném tanku se testovaly přídatné plováky AP-1, které by umožňovaly překonávání širokých vodních překážek. Existují

informace o použití nevelkého počtu tanků vyzbrojených plamenomety. Zápalná směs byla převážena v taženém přívěsu a na zadní části blatníků byly instalovány dva trojitě granátomety.

Celkem bylo vyrobeno 1 396 tanků všech uvedených verzí - 150 kusů v roce 1939, 370 kusů v roce 1940, 678 kusů v roce 1941 a 198 kusů v roce 1942. Do Maďarska bylo prodáno 110 kusů, do Rumunska 50 kusů, do Bulharska 10 kusů a na Slovensko 37 kusů.

PzKpfw 38(t) v boji

Když 1. září 1939 vypukla druhá světová válka, dodal již podnik BMM německé armádě 78 lehkých tanků L.T.M. 38. Většina z nich byla přidělena 3. lehké divizi generálmajora Adolfa-Friedricha Kuntzena, konkrétně 67. tankovému praporu podplukovníka Paula Goerbiga. Prapor tvořily tři tankové roty, v každé z nich byly čtyři čety po pěti tancích a velitelská sekce se dvěma tanky. První četa byla vyzbrojena tanky PzKpfw II. K praporu navíc patřilo velení a tanková spojovací četa s jedním tankem ve velitelské sekci a dvěma v sekcích radiových. Podle tabulek měl prapor disponovat celkem 57 tanky L.T.M. 38, ve skutečnosti jich měl 69.

Zmíněný tankový prapor se účastnil útoku na Polsko společně se svou divizí, jež byla přidělena k XV. motorizovanému sboru 10. armády Skupiny armád „Střed“. Poprvé zasáhl do bojů o Čenstochovou, poté se účastnil dobývání měst Żarki a Koniecpol. Tam prapor 6. října ztratil první tank. Dále postupoval ve směru Włoszczowa, Opatów a Ostrowiec. Dne 8. října zamířila 3. lehká divize na Zwolen a její tanky se pokusily obsadit Itzu. Od města Góra Kalwaria pak divize pokračovala směrem k řece Bzura a zasáhla do bojů s

polskými armádami „Poznań“ a „Pomorze“. Od 21. října se účastnila obležení pevnosti Modlin. V průběhu celé polské kampaně přišel prapor pouze o sedm tanků, ale všechny se podařilo opravit. V bojových podmínkách se ukázalo, že L.T.M. 38 je výrazně lepší než německý PzKpfw II, což rozhodlo o dalším osudu této skvělé konstrukce.

Souběžně s dodávkami nových bojových vozidel začaly být v říjnu 1939 organizovány tankové pluky složené ze tří praporů. Byly to 10. pluk 8. tankové divize (bývalé 3. lehké divize) a 25. pluk 7. tankové divize (bývalé 2. lehké divize). Podle tabulek mělo mít velení každého pluku šest bojových tanků a dva tanky ve velitelské verzi se silnější radiostanicí. Stejným počtem a složením vozidel disponovalo velení každého ze tří praporů. V praporu tvořily tanky PzKpfw 38(t) výzbroj dvou rot po třech četách, z nichž každá měla pět vozidel bojových a jedno rezervní. V praxi se však nedařilo dosáhnout plného předepsaného stavu.

V průběhu tažení do Francie v květnu a červnu 1940 československé tanky znovu přesvědčivě prokázaly své kvality, tentokrát v bojích s lépe vyzbrojeným protivníkem. K 10. květnu tvořily část výzbroje dvou tankových divizí. První z nich byla 7. tanková divize, které velel generálmajor Erwin Rommel a patřila k XV. sboru generála Hermanna Hotha ze 4. armády generála Günthera von Klugeho. Druhá byla 8. tanková divize, které velel generálmajor Adolf-Friedrich Kuntzen a patřila k XXXXI. armádnímu sboru generála Georga-Hanse Reinhardta z 12. armády generála Wilhelma Lista. Obě armády patřily pod Skupinu armád „A“, které velel generálplukovník Gerd von Rundstedt. Ve výzbroji 7. tankové divize se ve 25. pluku a 66. praporu nacházelo 91 bojových vozidel PzKpfw 38(t) a osm velitelských vozidel PzBefw 38(t). Ve výzbroji 8. tankové divize se v 10. pluku a 67. praporu nacházelo 116 bojových vozidel PzKpfw 38(t) a 15 velitelských vozidel PzBefw 38(t).

Po prolomení fronty překročila 7. tanková divize 14. května řeku Maasu mezi Namurem a Dinanem. V prostoru Ermenton-Flavion-Stave svedla vítězný boj s francouzskou 1. tankovou divizí vyzbrojenou 70 tanky Renault B1bis a 90 tanky Hotchkiss H-35. O dva dny později rozdrtila poslední zbytky této divize. Následovala další vítězná bitva s francouzskou 1. lehkou mechanizovanou divizí vyzbrojenou tanky Somua S-35 a H-35 i obrněnými automobily Panhard AMD 35. U Arrasu se 7. tanková divize střetla se 74 britskými tanky Matilda. Britové ztratili 46 bojových vozidel a Němci pouze šest PzKpfw 38(t). Při přechodu přes řeku Sommu 5. června dokázaly jediné československé tanky zdolat její bahnitě břehy, když všechny těžší PzKpfw IV uvázly v blátě. Konečně 12. června dosáhla 7. tanková divize pobřeží kanálu La Manche.

Je pravda, že 8. tanková divize nedosáhla tak okázalého vítězství, její akce však velkou měrou přispěly k bojovému úspěchu 12. armády. Během tří dnů 8. tanková divize společně s 6. tankovou divizí překonaly horský terén v Ardenách, který byl doposud považován za nepřekročitelnou překážku pro obrněnou techniku. Dne 20. května svedla divize boj s britskou 36. pěší brigádou, avšak 23. května musela na Hitlerův rozkaz zastavit svůj postup u Saint-Omer ve vzdálenosti zhruba 40 km od Dunkerque. Bojová cesta 8. tankové divize skončila 21. června u Epinalu. V průběhu bojů ve Francii ztratily obě divize 54 tanků PzKpfw 38(t), ale jen šest z nich nenávratně.

Další operací s účastí tanků PzKpfw 38(t) byl útok na Jugoslávii v dubnu 1941. Této kampaně se zúčastnila 8. tanková divize vyzbrojená mj. 118 tanky PzKpfw 38(t) a sedmi velitelskými vozidly PzBefw 38(t). Dne 13. dubna obsadila divize jugoslávské hlavní město Bělehrad. V průběhu celého tažení ujely československé tanky v horských bojových podmínkách průměrně po 660 km bez vážnějších technických problémů, zatímco prakticky všechny tanky německé výroby byly eliminovány kvůli poruchám pojezdového nebo pohonného ústrojí.

Největší válečnou operací, které se účastnily tanky PzKpfw 38(t), byla invaze do Sovětského svazu zahájená 22. června 1941. Před začátkem operace „Barbarossa“ sloužilo u jednotek Wehrmachtu kolem 660 těchto tanků obou variant - bojové i velitelské. Dalších asi 100 kusů bylo ve skladech a výcvikových střediscích. U 7. tankové divize bylo 167 bojových a sedm velitelských tanků, u 8. tankové divize 118 bojových a sedm velitelských tanků, u 12. tankové divize 109 bojových a osm velitelských tanků, u 19. tankové divize sloužilo 110 bojových a 11 velitelských tanků a u 20. tankové divize sloužilo 121 bojových a dva velitelské tanky.

V rámci Skupiny armád „Sever“ polního maršála Wilhelma von Leeba operovala 8. tanková divize pod velením generálmajora Ericha Brandenbergera. Patřila pod 4. tankovou skupinu generála Ericha Höpnera LVI. tankového sboru generála Ericha von Mansteina. Divize byla na východní frontu převelena z Jugoslávie již v červnu a útočila přes pobaltské republiky. Dne 26. června se přepravila přes Západní Dvinu (Daugavu) a postupovala směrem na Pskov, jehož dosáhla na začátku července. Po měsíci dalšího tažení dorazila od jihu k Leningradu. Zejména v prvním období bojů svedla divize sérii bitev s početně silnějšími formacemi sovětských tanků, jejichž protiútoky však byly vedeny nekoordinovaně a živelně, takže obvykle končily obrovskými lidskými i materiálními ztrátami.

Po zahájení blokády Leningradu byla celá 4. tanková skupina přesunuta na moskevský směr. Ostatní divize vyzbrojené tanky PzKpfw 38(t) byly začleněny do 3. tankové skupiny generála Hermanna Hotha patřící ke

Skupině armád „Střed“ polního maršála Fedora von Bocka. Z nich 7. tanková divize pod velením generálmajora Hanse von Funcka a 20. tanková divize pod velením generálporučíka Horsta Stumpffa byly přiděleny k XXXIX. tankovému sboru generálporučíka Rudolfa Schmidta, kdežto 12. tanková divize pod velením generálmajora Josefa Harpeho a 19. tanková divize pod velením generálmajora Otta von Knobelsdorffa byly přiděleny k LVII. motorizovanému sboru generála Adolfa-Friedricha Kuntzena. V prvních dnech ofenzivy bojovaly tyto divize v Bělorusku a 26. června se účastnily dobývání Minska. Při postupu na východ se dostaly do úporných bojů v oblasti Smolenska a Vitebska a na začátku října se 3. i 4. tanková skupina zabývaly likvidací sovětských vojsk obklíčených u Vjazmy. K likvidaci kotle byla sestavena zvláštní tanková brigáda „Koll“ pod velením plukovníka Richarda Kolla v síle dvou pluků, z nichž jeden byl 25. tankový pluk 7. tankové divize. Koncem roku útočila 3. tanková skupina severně od Moskvy ve směru Kalinin, Klin a Volokolamsk, ale hlavní město Sovětského svazu se jí obklíčit nepodařilo. Kruté mrazy a houževnatá obrana na zimu připravené Rudé armády vyčerpaly ofenzivní možnosti německých tankových vojsk.

Během prvních měsíců války projevila československá bojová vozidla dobré jízdní vlastnosti. Jejich výzbroj sice stačila na starší sovětské tanky T-26 a BT, avšak v bojích se sovětskými středními tanky T-34 byl kanon ráže 37 mm málo efektivní a při střetu s těžkými tanky KV se ukázal jako zcela neúčinný. Do konce roku 1941 přišly tankové útvary Wehrmachtu o 773 tanků PzKpfw 38(t) (od 62 do 175 tanků měsíčně), což svědčilo o jejich mimořádně intenzivním bojovém nasazení. Dodávky nových i opravených strojů nepokrývaly ztráty, a tak bylo na začátku roku 1942 na frontě pouze 381 funkčních tanků PzKpfw 38(t). Tato vozidla začala být postupně stahována z první linie, ale přesto byla ještě v únoru 1942 postavena nová 22. tanková divize pod velením generálmajora Wilhelma von Apella, v níž bylo 114 z výroby nově dodaných tanků PzKpfw 38(t). Tato divize se účastnila bojů na Krymu a po dobytí Sevastopolu byla přesunuta na Kubáň. V listopadu se snažila zadržet sovětskou protiofenzivu vedoucí k obklíčení 6. polní armády generála Friedricha Pauluse u Stalingradu a v obranných bojích přišla o většinu svých tanků. Ze zbytků divize a z Kampfgruppe „Michalik“ byla postavena 27. tanková divize pod velením plukovníka Helmuta Michalika. Své první tanky PzKpfw 38(t) v počtu 25 kusů obdržela tato jednotka 20. srpna ještě jako bojová skupina. Oslabená divize se účastnila obranných bojů jižně od Voroněže a do února 1943 prakticky přestala existovat. Zato 20. tankové divizi bylo ještě 17. dubna 1943 dodáno 17 nových tanků. V roce 1942 bylo ztraceno 196 československých tanků a v následujícím roce dalších 96, ale z nich jen část přímo na bojišti, opravitelné tanky byly staženy a většina těchto vozidel byla přestavěna na stíhače tanků Marder; přesto se 1. října 1944 ve výzbroji německé armády nacházelo 229 lehkých tanků PzKpfw 38(t) a 1. března 1945 ještě 150 bojových vozidel tohoto typu. Většina z nich sloužila u různých teritoriálních jednotek nebo byla součástí výzbroje obrněných vlaků.

Pro svou spolehlivost a bezporuchovost byly ukořistěné tanky PzKpfw 38(t) používány i Rudou armádou.

V jiných armádách

Slovensko.

V únoru 1939 bylo naplánováno vyzbrojit 3. pluk útočné vozby dislokovaný na Slovensku 63 tanky LT vz. 38. Vozidla měla k útvaru dorazit v létě téhož roku, ale jak známo, Československo se mezitím rozpadlo a vznikla samostatná Slovenská republika. Tanky byly uvedenému pluku nakonec dodány, přestože již patřil k jiné armádě. Došlo k tomu mezi 3. a 15. únorem 1941, jednalo se však jen o 10 strojů z celkem objednaných 37 lehkých tanků TNH-SI. Dne 11. června 1941 bylo dodáno 20 kusů druhé série LT-38 s německými radiostanicemi a posledních sedm tanků dorazilo v únoru 1943. Frontového nasazení se tyto stroje dočkaly nejprve v rámci tzv. Rychlé skupiny plukovníka Rudolfa Pilfouska, která se od 24. června 1941 po boku německých vojsk účastnila bojových akcí na Ukrajině. Poprvé vyjely slovenské tanky do akce 27. června a při jejich útoku na sovětské bunkry byl jeden stroj ztracen i s osádkou. Slovenská vojenská jednotka byla 8. července reorganizována a přejmenována na Rychlou brigádu a 22. července svedla boj o městečko Lipovec, kde byl sovětským dělostřelectvem zničen další tank LT-38. V průběhu tažení přišla brigáda do srpna o šest tanků, které byly nahrazeny šesti kusy předanými Němci. Do srpna následujícího roku chránily slovenské tanky zásobovací trasy v Bělorusku. Na podzim 1942 obdržely slovenské tankové oddíly Rychlé divize na Kavkaze další posily - četu tanků LT-38 a četu tanků LT-40. Tato vozidla bojovala na Kubáni a na jižní Ukrajině. Celkem dostala slovenská útočná vozba 74 tanků PzKpfw 38(t), neboť dodávky pokračovaly až do června 1944. Část těchto bojových vozidel se zúčastnila také Slovenského národního povstání, kdy jich bylo 27 zničeno a 20 padlo do rukou Němců. Po skončení války převzala pět provozuschopných slovenských tanků LT-38 československá armáda.

Maďarsko

Do listopadu 1941 utrpěly maďarské tankové jednotky na východní frontě ztráty dosahující 80 % původního stavu techniky. K jejich doplnění jim Wehrmacht v listopadu přenechal 108 nových PzKpfw 38(t) Ausf. G přímo z výroby. Tanky s maďarským označením T-38 byly dodány do 11. února 1942. V listopadu 1942 k nim přibyla ještě tři vozidla starších verzí. Tyto tanky tvořily výzbroj maďarské 1. tankové divize VII. armádního sboru. Po příjezdu na frontu měla tato divize 89 tanků T-38, 22 tanků PzKpfw IV Ausf. F a 54 bojových vozidel maďarské výroby (lehkých tanků Toldi a obrněných automobilů Csaba). Bojovou činnost zahájila pod velením generála Ference Horvátha 18. června a v průběhu tvrdých bojů utrpěla do září těžké ztráty, jež maďarské velení přinutily stáhnout tuto jednotku do zálohy. Ke své smůle však byla přidělena k maďarské 2. armádě stojící na Donu, kde byla v lednu 1943 téměř kompletně zničena během velké sovětské ofenzivy. Později používala maďarská armáda ještě 22 tanků tohoto typu.

Rumunsko

V rámci doplňování ztrát dostala 17. března 1943 rumunská armáda 50 repasovaných starších lehkých tanků, které rovněž nesly označení T-38. Byly jimi vyzbrojeny tři tankové roty - 51., 52. a 53., z nichž dvě byly v červenci přesunuty na Kubáň a třetí zůstala na Krymu. Část vozidel této roty byla při ústupu evakuována do Rumunska. V dubnu 1944 se 11 rumunských tanků zúčastnilo obrany Sevastopolu a všechny byly zničeny. Vozidla, která se dostala do Rumunska, byla v srpnu 1944 nasazena proti bývalému spojenci - Němcům. Poslední exempláře bojovaly na území Československa v únoru 1945.

Bulharsko.

Armáda tohoto spojence Třetí říše neválčila na východní frontě, a proto jí byly první tanky PzKpfw 38(t) dodány až 20. května 1943. Bylo jich pouze 10 kusů různých verzí, a navíc po opravě. Dostaly označení Lek tank Praga P-38 a byla jimi vyzbrojena 9. rota tankové brigády. Tato jednotka se v říjnu 1944 zapojila do bojů proti Němcům na území Jugoslávie a jediné bulharské tanky byly schopny operovat v obtížném hornatém terénu. S příchodem zimy byly staženy do Sofie a po válce sloužily v bulharské armádě až do začátku padesátých let.

Československo.

Po válce bylo na československém území zkompletováno 38 funkčních tanků, které dostaly označení LT-38/37 (podle ráže kanonu). Sloužily k výcviku osádek u 21. tankové brigády a 22. tankové brigády a část tvořila součást výzbroje obrněných vlaků. Stroje měly být na tankových plošinových vagonech a při kontaktu s nepřítelem měly z plošin sjet a podpořit obrněný vlak v bojové situaci. V roce 1946 se uvádí celkový počet 29 tanků. Několik těchto strojů bylo v roce 1947 nasazeno do akcí proti ukrajinským nacionalistům snažícím se přejít přes československé území na západ. K 1. únoru 1949 je ve stavu vedeno 31 kusů, z toho 19 v praporu obrněných vlaků, koncem roku 1949 zůstávalo ve stavu armády již jen 17 strojů; porouchaná vozidla byla postupně rušena a sloužila jako zdroj náhradních dílů. K 1. dubnu 1952 bylo ve skladech vedeno 14 lehkých tanků LT-38/37. Ze služby byly staženy v polovině padesátých let.

Zdroj:

Amercom SA
internet